

Vergaderjaar 2023–2024

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 3844

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 december 2023

Overeenkomstig de bestaande afspraken ontvangt u hierbij 4 fiches die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissie voorstellen (BNC).

Fiche: Europees windpakket (Kamerstuk 22 112, nr. 3843)

Fiche: Aanbeveling energiearmoede

Fiche: Mededeling Versterking van de Europese Bestuurlijke Ruimte (ComPAct) (Kamerstuk 22 112, nr. 3845)

Fiche: Commissiemededeling aanpak medicijntekorten in de EU (Kamerstuk 22 112, nr. 3846)

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H.G.J. Bruins Slot

Fiche: Aanbeveling energiearmoede

1. Algemene gegevens

- a) *Titel voorstel*
Aanbeveling (EU) 2023/2407 van de Commissie van 20 oktober 2023 over energiearmoede
- b) *Datum ontvangst Commissiedocument*
20 oktober 2023
- c) *Nr. Commissiedocument*
C/2023/2407
- d) *EUR-Lex*
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=OJ:L_202302407
- e) *Nr. impact assessment Commissie en Opinie Raad voor Regelgevings-toetsing*
Niet opgesteld
- f) *Behandelingstraject Raad*
Raad Vervoer, Telecommunicatie en Energie (Energie)
- g) *Eerstverantwoordelijk ministerie*
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

2. Essentie voorstel

Op 20 oktober 2023 heeft de Europese Commissie (hierna: de Commissie) een aanbeveling aan de lidstaten gepubliceerd over energiearmoede (hierna: de aanbeveling). De bijbehorende bijlage bevat een meer gedetailleerde analyse van de aanbevolen maatregelen. De Commissie stelt dat de hoge energieprijzen in 2022 in combinatie met de dalende koopkracht ervoor zorgden dat naar schatting 9,3% van de Europeanen hun huizen niet voldoende warm konden houden, vergeleken met 6,9% in 2021. De Commissie constateert dat er meer gecoördineerde actie nodig is om deze stijgende trend tegen te gaan. In de aanbeveling heeft de Commissie daarom maatregelen opgenomen die de lidstaten kunnen nemen om energiearmoede te verminderen. Er is geen sprake van nieuwe verplichtingen. De aanbeveling bestaat uit acht onderdelen, die hierna genummerd zijn.

Ten aanzien van tenuitvoerlegging van het Europese rechtskader ten aanzien van energiearmoede (1), structurele maatregelen (2) en *governance* (3), beveelt de Commissie een alomvattende aanpak aan waarbij duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen structurele maatregelen voor de aanpak van energiearmoede en maatregelen ter verbetering van de betaalbaarheid van energie. Daarbij zou prioriteit gegeven moeten worden aan doelgerichte structurele maatregelen om de onderliggende oorzaken van energiearmoede aan te pakken. Concreet wordt aanbevolen om de definitie van energiearmoede uit de energie-efficiëntierichtlijn (EED)¹ om te zetten en uit te voeren in nationaal recht. Er zou onderscheid gemaakt moeten worden tussen de begrippen «energiearmoede» en «kwetsbare afnemers» in beleidslijnen en maatregelen op nationaal niveau. Daarnaast zouden de lidstaten maatregelen moeten nemen ten aanzien van afsluiten van het net en moeten voorzien in een noodleverancier van energie. Ook doet de Commissie de concrete aanbeveling om te overwegen om nationale waarnemingsposten en verantwoordelijke organisaties voor energiearmoede aan te wijzen en verantwoordelijkheid te geven.

¹ Richtlijn (EU) 2023/1791.

Bij het ontwerpen van maatregelen en acties ter bestrijding van energiearmoede is aandacht voor gerichte en op maat gesneden communicatie van belang, zo stelt de Commissie onder het onderdeel vertrouwen, betrokkenheid en communicatie (4). Er zouden meer voorlichtingscampagnes over energie-efficiëntie moeten komen die gericht zijn op huishoudens met energiearmoede. Ten aanzien van energie-efficiëntie (5) beveelt de Commissie aan om maatregelen te nemen om het tempo van renovatie van gebouwen met de slechtste energieprestaties te versnellen, waarbij moet worden voorkomen dat huiseigenaren en huurders die in energiearmoede verkeren worden uitgesloten van steunmaatregelen. De kosten voor huisvesting na verbeteren van de energie-efficiëntie of renovatie zouden niet mogen leiden tot buitensporige huur- en woonkosten en hiervoor zouden wettelijke en sociale waarborgen vastgesteld moeten worden. Ook beveelt de Commissie aan om regelingen op te zetten waardoor huishoudens met energiearmoede toegang krijgen tot energie-efficiënte huishoudelijke apparaten. Wat betreft toegang tot hernieuwbare bronnen (6) beveelt de Commissie aan om ervoor te zorgen dat huishoudens met energiearmoede in staat worden gesteld om deel te nemen aan de energietransitie door deze huishoudens toegang te verlenen tot regelingen voor het delen van energie.

Op het gebied van vaardigheden (7) beveelt de Commissie aan om beleidsmakers op alle bestuursniveaus, alsook beroepskrachten en adviseurs op het gebied van energie op te leiden over onderwerpen die verband houden met energiearmoede en de energietransitie. Bovendien beveelt de Commissie aan om programma's uit te rollen voor de opleiding van eerstelijnswerkers op het gebied van energiearmoede en oplossingen voor groene energie. De lidstaten zouden eveneens moeten zorgen voor een aanbod van gerichte opleidingen voor energiearme huishoudens om bewustzijn van energie en digitale geletterdheid te vergroten, energierekeningen beter te kunnen begrijpen en actief deel te nemen aan de energietransitie.

Tot slot beveelt de Commissie ten aanzien van het onderwerp financiering (8) aan om gebruik te maken van de beschikbare Uniefinanciering om energiearmoede verder aan te pakken, door middel van inkomensafhankelijke en op maat gesneden steunregelingen voor energie-efficiëntie en regelingen waarmee huishoudens met energiearmoede toegang kunnen krijgen tot collectieve regelingen voor zelfconsumptie. De lidstaten zouden de voorwaarden voor het aanvragen van middelen zoveel mogelijk moeten vereenvoudigen en zouden rekening moeten houden met het gegeven dat energiearme huishoudens vaak geen kosten van renovatie vooraf kunnen betalen.

3. Nederlandse positie ten aanzien van de aanbeveling

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

Het kabinetsbeleid ten aanzien van energiearmoede is gericht op het in kaart brengen van energiearmoede en het inzetten op structurele oplossingen voor de lange termijn. Hierdoor neemt energiearmoede af en wordt voorkomen dat nieuwe huishoudens in de problemen komen. De genomen prijsmaatregelen tijdens de energiecrisis hebben ervoor gezorgd dat het aantal Nederlanders met een inkomen onder de lage-inkomensgrens in een jaar tijd is gedaald van 5 procent in 2021 naar 3,8 procent vorig jaar. Alhoewel de energierekening nog steeds hoger is dan vóór de energiecrisis, is ook zichtbaar dat er inmiddels sprake is van een brede inflatieproblematiek. Het kabinet heeft daarom voor de begroting van 2024 primair gekozen voor een pakket met gerichte koopkrachtmaatregelen voor de aanpak van bredere armoedeproble-

matiek door middel van inkomensafhankelijke toeslagen en belastingen. De tijdelijke generieke crisismaatregelen in verband met de hoge energieprijzen worden daarmee beëindigd. De uitzondering hierop is het Noodfonds waarvoor opnieuw een bijdrage wordt verleend. Vanwege het feit dat de energieprijzen nog steeds hoger liggen dan voor 2021 heeft het kabinet besloten om opnieuw deze bijdrage beschikbaar te stellen, zodat er voor huishoudens met een laag en middenlaag inkomen en een hoge energierekening in 2024 een vangnet beschikbaar is.

Het kabinet pakt de problematiek rondom energiearmoede structureel aan door in te zetten op het energiezuiniger maken van woningen en het helpen van huurders en huiseigenaren bij energiezuinig gedrag. Dit gebeurt onder andere via het Programma Versnelling Gebouwde Omgeving (PVGO), het Nationaal Isolatieprogramma (NIP), en de aanpak zoals beschreven in de Kamerbrief Versnelling aanpak energiearmoede gebouwde omgeving.²

Het kabinet heeft middelen beschikbaar gesteld aan gemeenten voor de aanpak van energiearmoede van huishoudens. Deze middelen worden ingezet voor gedragsadvies, het nemen van kleine en middelgrote maatregelen, witgoedregelingen en verduurzamingsadvies op grote maatregelen. Ook werkt het kabinet onder andere met het Nationaal plan energiesysteem (NPE)³ aan het handelingsperspectief dat burgers hebben binnen het energiesysteem.

Om zicht te hebben op het aantal huishoudens dat met energiearmoede kampt, monitort het CBS in opdracht van het kabinet jaarlijks de energiearmoede onder huishouden in het jaar T-2, waarmee naast inkomen en koopkracht ook wordt gekeken naar 1) de betaalbaarheid van energie, 2) de energetische kwaliteit van een woning en 3) de mogelijkheden om te investeren in duurzame verbeteringen van de woning. Daarnaast publiceert TNO op basis van de CBS cijfers een jaarlijkse inschatting over het voorgaande jaar (T-1). Zij combineren hiervoor gegevens over inkomen, vermogen en energieverbruik met recente energieprijzen en beleidsmaatregelen.

Vanaf 2024 wordt er jaarlijks een monitor energiesysteem uitgebracht, evenals een reflectie hierop in de Energienota. In de monitor worden ook indicatoren rondom betaalbaarheid en energiearmoede opgenomen, en in de Energienota wordt het mogelijk eventuele bijsturende maatregelen aan te kondigen wanneer de monitor ongewenste ontwikkelingen laat zien. In het Nationaal Plan Energiesysteem, waarin de visie voor het energiesysteem van 2050 wordt beschreven, wordt tevens meegewogen wat voor impact de keuzes hebben voor de betaalbaarheid van het energiesysteem (zowel in zijn geheel als voor de eindgebruiker). Ook zijn extra middelen vrijgemaakt voor het Centraal Planbureau (CPB) voor additioneel klimaatonderzoek naar de lastenontwikkeling voor huishoudens als gevolg van afzonderlijke klimaatregelingen. Hierbij zal waar mogelijk en relevant gekeken worden naar de samenstelling van huishoudens.

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Het kabinet verwelkomt op hoofdlijnen de aanbeveling en de voorgestelde maatregelen. Het kabinet onderschrijft de problematiek die de Commissie in de aanbeveling schetst en de inzet om prioriteit te geven aan structurele maatregelen om de onderliggende oorzaken van energiearmoede aan te pakken. In Europees verband loopt een discussie over het verlengen van het kader rond tijdelijke crisismaatregelen. Laatstgenoemde discussie komt niet terug in de aanbeveling van de Commissie over energiearmoede, maar hangt hier wel mee samen omdat het gaat

² Kamerstukken 32 847 en 32 813, nr. 911, Kamerstuk 30 196, nr. 787 en Kamerstukken 32 847 en 32 813, nr. 1014).

³ Kamerstuk 32 813 en 31 239, nr. 1280.

over de vraag in welke mate de overheid moet blijven kunnen ingrijpen op de (Europese en nationale) energiemarkt om indien nodig de consument te kunnen beschermen bij zeer sterke prijsstijgingen. Inzet vanuit Nederland is dat eventuele steun gericht en tijdelijk is, aangezien dit een negatieve invloed kan hebben op de prikkels om te verduurzamen. Daarbij dient wel in ogenschouw te worden genomen dat energie een primaire levensbehoefte is en onderdeel van de bestaanszekerheid van huishoudens moet zijn. Er moet daarom rekening worden gehouden met het feit dat niet iedereen de (financiële) ruimte heeft om verder te verduurzamen of te besparen.

Het kabinet onderschrijft ook de inzet van de Commissie om een holistische aanpak te hanteren bij het tegengaan van energiearmoede. Energiearmoede is namelijk een multidimensionaal probleem. Het raakt aan de betaalbaarheid van de energierekening, handelingsperspectief bij verduurzaming van de woning en inkomen. Het kabinet acht het wel van groot belang dat er ruimte blijft voor lidstaten om qua definitie en maatregelen in te spelen op de nationale situatie en behoefte, specifiek ten aanzien van details waarbij rekening gehouden moet worden tussen de verschillende stelsels en sociaaleconomische omstandigheden tussen lidstaten. Ook moet er wat het kabinet betreft geen automatisme zijn dat de betaalbaarheid via het energiedomein wordt geborgd. Hiervoor kan ook worden gekeken naar het algemene inkomensbeleid.

Het kabinet beoordeelt de aanbeveling om onderscheid te maken tussen de begrippen «energiearmoede» en «kwetsbare afnemers» in beleidslijnen en maatregelen op nationaal niveau (eerste aanbeveling) positief, gezien dit in Nederland reeds, al dan niet beperkt, toegepast wordt. Ook in dit kader benadrukt het kabinet het belang van ruimte voor lidstaten om qua definitie en maatregelen in te spelen op de nationale situatie en behoefte. De regeling afsluitbeleid voor elektriciteit en gas kent een afsluitverbod voor kwetsbare consumenten, naast bredere bescherming voor alle consumenten. Bovendien kent de regeling meer vergaande ondersteuning vanuit de schuldhulpverlening, hierbij is de insteek om alle (dus ook energiearme) afnemers met betalingsproblemen in vergaande mate te ondersteunen bij betalingsproblemen met de energierekening om afsluiting te voorkomen.

Het kabinet staat in beginsel positief tegenover de aanbeveling dat lidstaten maatregelen moeten nemen ten aanzien van het afsluiten van het net, zoals genoemd in de tweede aanbeveling. Tijdens de afgelopen winter gold een aangescherpt afsluitregime en in april 2023 is de Regeling Afsluitbeleid structureel gewijzigd om alle consumenten structureel beter te beschermen tegen afsluiten van energie. Hier is ingezet op het tijdig oplossen van de betalingsproblematiek. Een absoluut afsluitverbod, zoals mogelijk bedoeld in de tweede aanbeveling, zou dit doorkruisen en de prikkel ontnemen om afspraken te maken over de betalingsachterstanden. De aangescherpte bescherming heeft laten zien dat het aansturen op het oplossen van betalingsproblemen aan de voorkant het effect heeft gehad dat er, ondanks een toename in betalingsproblemen, minder mensen afgesloten zijn. Indien de tweede aanbeveling het doel heeft om een absoluut afsluitverbod te bewerkstelligen, dan acht het kabinet deze aanbeveling onwenselijk.

Ten aanzien van de aanbeveling van de Commissie dat elke lidstaat zou moeten voorzien in een noodleverancier (tweede aanbeveling) geldt dat het kabinet in het kader van leveringszekerheid een zogeheten *Supplier of Last Resort* regime kent, waardoor een consument toegewezen wordt aan een nieuwe energieleverancier indien de huidige energieleverancier niet meer in staat is om te leveren en er geen overnemende partij is. Dit is strikt genomen geen aanwijzing van een enkele *supplier of last resort*, zoals waarschijnlijk bedoeld door de Commissie. Het kabinet staat positief tegenover deze aanbeveling, mits de ruimte behouden blijft om het huidige *Supplier of Last Resort* regime uit te blijven voeren. De derde

aanbeveling, waarin de Commissie de concrete aanbeveling doet om te overwegen om nationale waarnemingsposten en verantwoordelijke organisaties voor energiearmoede aan te wijzen en verantwoordelijkheid te geven, wordt positief beoordeeld. Het kabinet zet reeds in op een interbestuurlijke aanpak. Vanuit het Landelijk onderzoeksprogramma Energiearmoede werkt het kabinet met verschillende medeoverheden en TNO samen aan een strategie op energiearmoede.

Aandacht voor gerichte en op maat gesneden communicatie bij het ontwerpen van maatregelen en acties ter bestrijding van energiearmoede zijn volgens het kabinet van belang. De vierde aanbeveling wordt daarom positief beoordeeld. Het kabinet heeft middelen beschikbaar gesteld aan gemeenten voor de aanpak van energiearmoede van huishoudens die onder meer worden ingezet voor het adviseren van huishoudens over verduurzaming. Het kabinetsbeleid is er bovendien op gericht om het besparingsbewustzijn van consumenten te vergroten en hen te laten zien welke maatregelen ze zelf kunnen nemen om energiezuiniger te leven. Zo loopt de campagne «Zet Ook de Knop Om». De bijhorende website biedt gemakkelijke tips om energie te besparen en biedt tegelijk informatie over de loketten waar de gebruiker terecht kan wanneer die de energierekening niet meer kan betalen en dus met energiearmoede te maken heeft als huishouden. Daarnaast bieden gemeentes op maat advies aan huishoudens middels energiefixers- en coaches. Energiefixteams gaan huis-aan-huis langs in buurten of complexen met woningen die slecht geïsoleerd zijn en waar huishoudens met lage inkomens wonen om ervoor te zorgen dat ook deze groep huishoudens actief kunnen deelnemen aan de energietransitie.

Met betrekking tot de vijfde aanbeveling over de renovatie van gebouwen met de slechtste energieprestaties heeft het kabinet, onder andere met het PVGO, verschillende maatregelen aangekondigd en genomen om gebouwen met de slechtste energieprestaties te verbeteren. Voor bijvoorbeeld de huursector betreft het normering voor de verhuur per 2030 en nationale prestatieafspraken met de woningcoöperaties over vergaande verduurzaming van meer dan 675.000 woningen, inclusief de afspraak dat huurders geen huurverhoging krijgen na isolatiemaatregelen die leiden tot een beter energielabel.

Ten aanzien van de zesde aanbeveling van de Commissie inzake toegang tot hernieuwbare bronnen en in het bijzonder toegang tot regelingen voor het delen van energie volgt het kabinet de Europese regelgeving op dit gebied, namelijk de verordeningen en richtlijnen omtrent de interne elektriciteitsmarkt⁴ om de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie te verbeteren.⁵ Ook hierbij geldt dat het belang van ruimte voor lidstaten om qua definitie en maatregelen in te spelen op de nationale situatie en behoefte benadrukt moet worden.

Ten aanzien van de voorstellen op het gebied van vaardigheden (zevende aanbeveling) geldt dat het kabinet kritisch is en de Commissie op enkele punten om verduidelijking zal vragen, bijvoorbeeld waar het gaat om het aanbieden van opleidingen voor energiearme huishoudens.

Bij de laatste aanbeveling, financiering, is een belangrijk uitgangspunt dat het gebruik van EU-fondsen gebaseerd blijft op vrijwilligheid.

⁴ Richtlijn 2019/943, Richtlijn 2019/942, Richtlijn 2018/2001 en Richtlijn 2019/944.

⁵ COM (2023) 148 final.

De Tweede Kamer verzoekt met de motie van het lid Van Raan⁶ om bij voorstellen voortkomend uit de Green Deal rekening te houden met welvaart in brede zin. Het kabinet kijkt bij welvaart in brede zin naar vier aspecten: kwaliteit van leven voor huidige generaties, kapitaalvoorraden voor latere generaties, grensoverschrijdende effecten en de verdeling van kosten en baten. Het kabinet beoordeelt al deze aspecten als positief. De maatregelen in de aanbeveling dragen bij aan het verbeteren van het milieu, het verminderen van het gebruik van (fossiele) brandstoffen en het tegengaan van wereldwijde klimaatverandering. In de aanbeveling wordt ten aanzien van de kosten en baten, rekening gehouden met de draagkracht en draaglast van huishoudens die in energiearmoede leven, wat van belang is in het kader van klimaatrechtvaardigheid. Voor een succesvolle energietransitie is het belangrijk dat er breed draagvlak is voor klimaatbeleid. Uit onderzoek blijkt dat het rechtvaardig verdelen van klimaatkosten (en -baten) belangrijk is voor het creëren en behouden van draagvlak voor klimaatbeleid.⁷ Ook voor huishoudens met een laag inkomen zou bijvoorbeeld het verduurzamen van een woning of de toegang tot hernieuwbare energiebronnen betaalbaar moeten zijn om zodoende mee te kunnen komen in de transitie.

b) Eerste inschatting van krachtenveld

In het kader van de EED-onderhandelingen is er in Europees verband veel gesproken over energiearmoede. De lidstaten waren met name kritisch over het stellen van een definitie op Europees niveau, die er uiteindelijk toch is gekomen. Ook willen de lidstaten graag de ruimte behouden om energiearmoede via het sociale beleid vorm te geven. De wens om deze ruimte te behouden herkent Nederland, zoals uit de beoordeling van de aanbeveling van de Commissie blijkt. Het Europese Parlement heeft in 2022 in een resolutie over de Europese reactie op de gestegen energieprijzen in Europa ook aandacht besteed aan energiearmoede.⁸ Zij riepen daarin de lidstaten op om onmiddellijk actie te ondernemen om energiearmoede aan te pakken en gaven aan toegang tot energie als een fundamenteel basisrecht te zien.

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Bevoegdheid

Het oordeel van het kabinet ten aanzien van de bevoegdheid is positief. De aanbeveling is gebaseerd op artikel 292 VWEU. Op grond van deze bepaling is de Commissie bevoegd om aanbevelingen vast te stellen op de gebieden waarvoor de Unie bevoegd is. De aanbeveling heeft betrekking op energiebeleid. Op het gebied van energie hebben de EU en de lidstaten een gedeelde bevoegdheid (artikel 4, tweede lid, sub i, VWEU).

⁶ Kamerstuk 35 377, nr. 19.

⁷ Zie ook het WRR Rapport nr. 106: Rechtvaardigheid in klimaatbeleid, over de verdeling van klimaatkosten.

⁸ Resolutie (B9-0419/2022).

b) Subsidiariteit

De grondhouding van het kabinet ten aanzien van de subsidiariteit is positief. De aanbeveling heeft tot doel energiearmoede tegen te gaan en daarbij concrete handvatten te geven. Het kabinetsbeleid ten aanzien van energiearmoede is gericht op het in kaart brengen van energiearmoede en het inzetten op structurele oplossingen voor de lange termijn. Een bredere EU-aanpak die hierop aansluit, zoals geschetst in de aanbeveling van de Commissie, kan de nationale strategie ten aanzien van energiearmoede ondersteunen. Daarbij is wel van belang dat de details van energiearmoedebeleid vooral op nationaal niveau ingevuld worden, vanwege de verschillende sociale stelsels en sociaaleconomische omstandigheden tussen lidstaten. Om bovenstaande redenen is optreden op het niveau van de EU in de vorm van een aanbeveling gerechtvaardigd.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet ten aanzien van de proportionaliteit is positief. De aanbeveling heeft tot doel energiearmoede tegen te gaan en daarbij concrete handvatten te geven. Het voorgestelde optreden is geschikt om deze doelstelling te bereiken, omdat in de aanbeveling aandacht is voor het multidimensionale karakter van het energiearmoede-probleem en de inzet ziet op het in kaart brengen van energiearmoede en structurele oplossingen hiervoor. Het voorgestelde optreden gaat niet verder dan noodzakelijk, omdat het om een aanbeveling gaat die handvatten geeft en er ruimte blijft voor nationale invulling van energiearmoede beleid.

d) Financiële gevolgen

Uit de aanbeveling volgen geen directe financiële gevolgen voor zowel de EU-begroting als de nationale begrotingen van lidstaten. Alleen indien lidstaten besluiten de aanbevelingen vast te leggen in nationale wet- en regelgeving, kunnen er financiële gevolgen zijn.

Indien er toch gevolgen zijn voor de EU-begroting, is het kabinet van mening dat de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2021–2027 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting. Eventuele budgettaire gevolgen worden ingepast op de begroting van de beleidsverantwoordelijke departementen, conform de regels van de budgetdiscipline.

e) Gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

De aanbeveling bevat op dit moment geen nieuwe wetgevende voorstellen waarbij gevolgen te verwachten zijn voor de regeldruk en administratieve lasten, voor de overheid, bedrijfsleven of burgers. Uiteraard dient er wel goed gekeken te worden naar de mogelijke regeldrukeffecten op het moment dat de voorgestelde maatregelen worden uitgewerkt. Bij de uitvoering van maatregelen zal het kabinet zich ervoor inzetten dit zo lastenluw mogelijk vorm te geven. De aanbeveling kent geen geopolitieke aspecten en heeft geen directe gevolgen voor de concurrentiekracht.